

Nõukogudeaegne maal Estonia laes tekitab vastakaid arvamusi

Rahvusooper Estonia üllatas sügishooaja alul oma publikut muutusega saali interjööris, kui ilma suurema kärata kaeti kinni lava kohal olnud leninlik loosung "kunst kuulub rahvale". "AK. Nädal" uuris, mida peaks tegema peagi 110-aastaseks saava märgilise kultuuritempli laepannooga.

Nõukogudeaegse sümbolika tähendusest kunstis ja avalikus ruumis on sel aastal palju sõnapiike ristatud.

Estonia Barokse laemaalingu tegid 1947. aastal äsja taastatud ooperiteatri saali kolm kunstnikku – Evald Okas, Richard Sagrits ja Elmar Kits. Modellideks toonased kultuuriinimesed ja teemaks sotsrealistlik ülesehitus.

"Minu jaoks on see kahetine, kui meil on Eesti esindusteater, rahvusliku kultuuri sümbol ja meil on portaali kohal verise diktaatori hüüdlause. See on inimene, kes on kirjutanud isiklikult alla kümnete, sadade, tuhandete süütute inimeste hukkamiskäskudele, tema tsitaat on meie lava kohal. Ja punalipud, millega täna vallutatakse Ukrainat, tapetakse inimesi, on meie laes. Minus tekivad need küsimused, et see ei tohiks nagu nii olla," rääkis Rahvusooper Estonia peadirektor Ott Maaten.

Leninistliku loosungi katsid rahvusooperi töötajad kinni dekooriga sobiva värviga. Laemaal on tekitanud vaidlusi ka varem, kuid 2005. aastal see restaureeriti ja jäeti alles. Siis oli ka rahuaeg.

"Mina kunstiajaloolasena ütlen, et üks probleem on see, et hoone on esteetiline tervik, siia juurde käib kogu dekoor. Ma saan muidugi aru inimestest, keda ärritavad viisnurgad, sirbid ja vasarad, aga mis puutub laemaali, siis mind see ei ärrita," ütles EKA kunstiteaduse ja visuaalkultuuri instituudi professor Krista Kodres.

"Ma ei tea, kas see kuidagi aitaks meid, kui me neid siin eemaldaksime, purustaksime, ära peidaksime. Üks asi on see, et see meid ei aita, sest ajalugu sellest ju ei muutu, aga teine asi on ka see, et kas me peame nooremalt ja sellelt põlvkonnalt,

kultuur.err.ee

Eesti Draamateater
Rahvusooper Estonia
Ott Maaten
Teater

kellel ei ole neid isiklike mälestusi, nagu minul ja paljudel, sellest nõmedast ajast, kust me kõik tuleme, see on minu generatsioon ja ka mõned vanemad generatsioonid, kas me peame võtma nendelt noortelt ära võimaluse seda aega ette kujutada," sõnas Kodres.

Ka Ott Maaten tõdeb, et nooremad estoonlased suhtuvad laemaali pigem neutraalselt. Dirigent Tõnu Kaljuste näitas kuus aastat tagasi vabariigi aastapäeva kontsertlavastuses, kuidas laepannood mänguliselt ära kasutada.

Mainekas dirigent näeks nõukogude aegset laemaali praegu pigem muuseumis. "Mina ei oska öelda, missugused lahendused siin kõige paremad on aga mina arvan, et ooperiteatris kõige olulisem asi saalis on akustika. Muusikale on akustika sama vajalik nagu ujulas vesi ja see maja on alati olnud selle probleemiga, ta on ehitatud draamateatriks ja selletõttu on akustika loomine prioriteet. Ma ei tea kas on võimalik teha, et see laemaaling katta ära nii nagu seda tehti ajaloomuuseumis, et on ka tehniliselt võimalik, et paned ühe programmi sisse, näed seda laemaali, paned teise, on ta kaetud ja soodustab akustikat," rääkis Kaljuste.

Kodres nendib, et vabariigi ees on praegu olulisemaid väljakutseid, kui võidelda laemaalide või muu ajaloolise kultuuripärandiga.

"Ma arvan, et eelkõige tuleks maha rahuneda, tuleks tõesti läbi rääkida, sest ma küll ei ole veendunud tõesti, kui palju siis see praegune püüd kõike lõhkuda, ära koristada, kõnetab," ütles Kodres.

Toimetaja:

Barbara Oja

Allikas:

"AK. Nädal"